

תכנית המנטורינג לקידום הלמידה החוץ-כיתתית - סיכום תשפ"ב- תשפ"ד

ד"ר נירית לביא אלון, ד"ר נירית אסף

דצמבר 2024

רמת הנדיב
Ramat Hanadiv رמת هناديف

סוגי למידה חוץ כיתתית

- טיול שנתי
- סיור לימודי (שעה או יום)
- פעילות אימוץ אתר
- פעילות בחצר בי"ס ובגינה ציבורית
- סיור שוטטות ומזדמנים
- למידה בחווה חקלאית
- פעילות חקר
- חינוך יער - שהות ממושכת בסביבה טבעית קבועה ללא אביזרים, הטבע ומשאביו הם המקור למשחק חופשי וללמידה בטבע, מתוך הכרה בהשפעתו החיובית של הטבע על התפתחות ילדים

למידה חוץ כיתתית - תועלות לתלמידים

- למידה מוחשית – התנסות, יצירת הקשרים
- שיפור מוטיבציה ויכולת ריכוז
- מיומנויות חשיבה, יכולת קבלת החלטות ופתרון בעיות, תפיסה מערכתית
- שיפור זיכרון ארוך טווח
- שיפור הישגים
- העצמה, בטחון עצמי ומסוגלות אישית
- שיפור מיומנויות חברתיות
- פיתוח שפה ומיומנויות תקשורת
- שיפור מיומנויות מוטוריות
- מודעות והתנהגות סביבתית

(DeWitt & Storksdieck, 2008; Dillon et al, 2006; Malone, 2008; Rickinson et al., 2004; Tal, 2012)

למידה חוץ כיתתית - תועלות למורים, לבית הספר ולקהילה

- התפתחות מקצועית של מורים
- עבודת צוות בתוך בית הספר
- גיוון בדרכי ההוראה
- סיפוק בעבודה
- הקלה בהתמודדות עם בעיות משמעת
- מיקוד ותעדוף תכני הוראה
- הכרות אחרת עם התלמידים
- שיפור דימוי בית הספר
- חיבור עם הקהילה
- ניצול מרחבים נוספים ללמידה ללא צורך במשאבים
- פתרון בימי קורונה

(DeWitt & Storksdieck, 2008 ; Dillon et al., 2006; Rickinson et al, 2004; Tal, 2012)

למידה חוץ כיתתית - חסמים

מורים:

- תפיסות לגבי התרומה של למידה בחוץ
 - היעדר ניסיון, היכרות ושליטה בסביבת הלמידה החוץ כיתתית - תחושת מסוגלות עצמית
 - היעדר זיקה לטבע
 - חששות ודאגות בטיחותיות
 - חוסר זמן ומשאבים
- תלמידים - חששות משהיה בחוץ, מקשיים פיזיים, ללכת לאיבוד, חשש מבעלי חיים...
- תמיכת הורים וצוות חינוכי, העדר מלווים, מציאת מקום מתאים ועוד

(Dillon et al., 2006; Ernst, 2014 ; Tal, 2012)

תובנות ממחקר השתלמות גני יער - תרומת הליווי

- סיוע בבחירת מקום
- מענה לקשיים שהעלו הגננות
- הצעות וכלים להתנהלות
- חיזוקים אישיים, תמיכה ופרגון להעצמת הגננות
- שיקוף לגננות של סיטואציות שהתרחשו
- דוגמה אישית של המנטורית בפעילות עם הילדים
- שיחת סיכום בסוף ההצטרפות לשימור ולשיפור
- חידוד תפיסת חינוך גן יער

"השינוי היה בזכות הליווי שלי עם {המלווה}
שנתן לי ביטחון שאני לא לבד. היא הייתה
מקסימה ויכולתי ללמוד ממנה הרבה, במיוחד
כאשר חשבתי להכין מדורה ביער לא פחדתי כי
{המלווה} הייתה איתי..."

מהי תכנית המנטורינג?

- תכנית הכשרה של אנשי חינוך המנוסים בהוראה חוץ כיתתית, כמנטורים לאנשי חינוך חסרי ניסיון בתחום, לשם הגברת הלמידה החוץ כיתתית
- יוזמה שהתפתחה בשל הבנת תרומת הליווי האישי והכרה בהעדר משאבים לליווי לכל אנשי החינוך
- מודל בר קיימא המבוסס על כוחות פנימיים
- פיילוט | בהובלת רמת הנדיב ובשיתוף פסג"ה חדרה ופיילוט II במועצה האזורית עמק יזרעאל

מטרות:

- לבחון את התוכנית ולהפיק תובנות והמלצות מהפיילוט לקראת מודל להפצה
- לתת כלים למשתתפים לתמיכה וליווי של אנשי חינוך
- לטפח את המוטיבציה ולחזק את תחושת המסוגלות של המשתתפים כמנטורים
- לקדם את הלמידה החוץ כיתתית בקרב מקבלי הליווי

מודל פעולה - קהילה מקצועית לומדת

קבוצת עמק יזרעאל		קבוצת רמת הנדיב		
30	30	45	45	שעות השתלמות
(5) 15	18 (6 מפגשים בשטח + 2 מפגשי זום)	(7) 23	(9) 30	שעות מפגשי הכשרה (מספר מפגשים פא"פ)
(5) 15	12 (ארבעה מפגשים של 3 שעות)	22	15	שעות ליווי של המנטורים
יציאה החוצה בזמן מלחמה, "מודלינג" ו"מנטורינג", ניתוח חקרי מקרה, שימוש בסביבה, בניית תוצר שיתופי, סיכום.	הכרות ומבוא לחונכות וחינוך חוץ, בטיחות בחוץ, תיאום <u>ציפיות וכלי הנחיה</u> , התבוננות על <u>התהליך</u> , ניתוח חקרי מקרה, ליקוט, בניית תוצר שיתופי, סיכום.	פתיחת שנה, תרומת הפיילוט, שימוש בסביבה ככלי התבוננות על <u>התהליך</u> , ניתוח חקרי מקרה, ליקוט, בניית תוצר שיתופי, סיכום.	התייחסות לתיאום ציפיות, יצירת קשר ואמון עם מקבלי הליווי וגבולות הקשר ביניהם, כלים לפעילויות בחוץ, הבנת תפיסת התפקיד ועוד	תוכן מפגשי הכשרה

מודל הכשרת המנטורים

- **מפגשי הכשרה בחוץ** - שיח ודיון, למידת עמיתים, התנסויות, קבלת כלים
- **שעות ליווי אישיות** - בהן המנטורים לוו את מקבלי הליווי בשיחות אישיות, תכנון משותף של פעילות, הצטרפות והתבוננות, מודלינג ועוד.
- **שיחות אישיות בין המנחה למשתתפים** - מודלינג לליווי, יצירת קשר אישי, התעדכנות בהתקדמות תהליך הליווי, תמיכה בקשיים ופרגון.
- **הצטרפות למפגשי הנחיה** - להכיר את המסגרות החינוכיות ולהתבונן מקרוב על תהליכי הליווי

מחקר מלווה - שאלות המחקר

- בשל ייחודיות, ראשוניות וחדשנות הפיילוט
- מתוך כוונה לפתח מודל יישומי להפצה כלל ארצית

שאלות המחקר:

- (1) מהם מאפייני תוכנית הפיילוט והמלצות ליישום של תכנית המנטורינג בעתיד
- (2) מהי תרומת התכנית למשתתפים?
- (3) מהי תרומת התכנית למקבלי הליווי?

מחקר מלווה - כלי המחקר

• מחקר איכותני

כלי המחקר:

- שאלונים מקוונים ולמנטורים ולמקבלי הליווי
- ראיונות ושיחות אישיות עם המנטורים
- מטלות הגשה של המנטורים
- תיעוד המפגשים

הצלבת נתונים ממקורות שונים.
ניתוח נתונים ע"י ניתוח תוכן, זיהוי תמות מרכזיות, סיווג היגדים
לקטגוריות ראשוניות ומשניות.

מחקר מלווה - משתתפים

קבוצת עמק יזרעאל		קבוצת רמת הנדיב		
תשפ"ד	תשפ"ג	תשפ"ג	תשפ"ב	
10 ותיקות + 3 מצטרפות חדשות	14 (נשים)	11 (10 נשים, 1 גבר)	14 (11 נשים, 3 גברים)	מספר משתתפים שסיימו את השנה
9 גננות (3 חדשות) 4 מורות	9 גננות 5 מורות	4 גננות/נים 7 מורות/מורים (מהם 1 חינוך מיוחד, 1 מורי חוות חקלאיות, 1 חט"ב, 4 יסודי	4 גננות/נים 10 מורות/מורים (מהם 2 חינוך מיוחד, 2 מורי חוות חקלאיות, 1 חט"ב, 4 יסודי	הרכב המשתתפים

שלושה תהליכי ליווי

- המנחה למנטורים
- העמיתים זה לזה
- המנטור למקבלי הליווי

מאפייני תוכנית הפיילוט והמלצות ליישום בעתיד

הרכב המשתתפים בתכנית – הטרוגניות או הומוגניות?

- שונות בין המשתתפים - גן/בית ספר, מגזר יהודי/ערבי, חינוך מיוחד, חוות חקלאיות, חינוך יער/למידה חוץ כיתתית
- לעיתים נוצר מתח במפגשים
- הסכמה רחבה של המשתתפים שיש עדיפות לקבוצה הטרוגנית, בה לומדים זה מזה ומבצעים את השינויים וההתאמות הנדרשים עבורם

תובנות והמלצות:

- עדיפות לקבוצה הטרוגנית, תוך הבנת המורכבות
- היערכות מראש לסגנונות השונים ומתן מענה מאוזן לצרכים השונים

שילוב עבודה פרטנית לפי קבוצות גיל או גישת חינוך בתוך המפגשים; שיח פתוח על המגוון והשונות תוך הכוונה ליצירת ההתאמות הנדרשות.

תוכן מפגשי ההכשרה – כלים להנחיה או לפעילות בחוץ?

- שיתוף ולמידת עמיתים - תרמה לצמיחה ולהתמודדות עם דילמות וקשיים שהמשתתפים חוו
- משתתפים העדיפו מפגשים יותר חווייתיים, הכוללים התנסות במשחקים וקבלת כלים להוראה בחוץ. מתוך כך שולבו התנסויות במפגשי רמת הנדיב וניתן על כך ניתן דגש בעמק יזרעאל בשנה הראשונה

תובנות והמלצות:

- לכלול במפגש חלק משמעותי של פעילות חווייתית, המשתמשת בסביבה הקרובה, כבסיס לשיחות של שיתוף ועיבוד
- לתת מקום במפגשים להובלה של פעילות על ידי אחד המשתתפים
- לתת מקום לשיתוף מתוך תהליך הליווי בשטח
- לשלב עבודה בקבוצות קטנות יותר במפגשים

"בשנה הראשונה הושם דגש על למידה בעיקר דרך התנסות חווייתית. ממש פעלנו את מה שאח"כ רצינו להביא לילדים. בעצם נוצר תוך כדי ההשתלמות מאגר מכובד של רעיונות לפעילויות. ואת זה אני חושבת שחשוב לשמר. בשנה השנייה הקדשנו יותר זמן לדבר על הרעיונות והתנסינו מעט. החברות בקבוצה הביאו דילמות וקשיים מהשטח, עליהם דיברנו, ניתחנו והצענו פתרונות. הייתה הפריה ולמידה הדדית. כולנו נתרמנו. וזה דבר שחשוב לשמר" (211121)

תהליך הליווי - מודלינג או מנטורינג?

- המודלינג מבוסס על הדגמה, הגדרת יעדים, סיוע בצרכים טכניים כמו ידע, כלים, מקום ופעילויות (דגים) - עלול ליצור תלות ונסיגה

עזרתי להם בארגון, של הילדים ושל הציוד. עשיתי עם הילדים שיר מעבר וכללים. כשהגענו ישבתי עם הילדים למפגש בו דיברנו על הכללים והגבולות. בזמן השהות שלהם בשטח עשיתי תצפיות ועניתי על שאלות רבות בנושא. קצת הצעתי לה טיפים קטנים... ובסוף הקמנו מעגלי מדורה שישרתו אותנו בפעם הבאה ועשינו מפגש מסכם סביב המדורה. התוכנית הוא לצאת כבר בשבוע הבא ליום נוסף (211051)

- המנטורינג מבוסס על הקשבה ועידוד תחושת המסוגלות והבטחון של מקבל הליווי, פיתוח עצמאות ביציאה החוצה (חכה)

במהלך השנה הזו הייתי רוצה להמשיך ולהיות כתובת מיידית ואפשרות לעזור במציאת פתרונות מידיים לבעיות שונות... בראייה יותר ארוכת טווח הייתי רוצה לבנות בה את האמונה והיכולת לראות בכל מצב וכל סיטואציה (ומחסום שנוצר) את האפשרות לעקוף את המגבלה ולצאת עם התלמידים אל מחוץ לכיתה (111212).

תהליך הליווי - מודלינג או מנטורינג?

תובנות והמלצות

- הליווי צריך לכלול גם מנטורינג וגם מודלינג:
- המעבר ללמידה בחוץ כרוך בשינוי תפיסתי לגבי דרכי ההוראה והתאמתן לסביבה בשטח פתוח - מהלך לא אינטואיטיבי ומודלינג בתחילת הדרך יכול לסייע
- התאמה למקבל הליווי - ישנם הנרתעים ממודלינג וישנם הזקוקים למנטורינג (לדבר על מנת להבין, להפנים, ולהאמין)
- לדבר עם המנטורים על הגדרת תפקיד המנטור ומהות הליווי ועל האופנים השונים של ליווי
- לקדם בקרב המנטורים נכונות לשחרר את ההובלה ולפתח את מקבלי הליווי - לזהות את המסוגלות של מקבלי הליווי ולעזור להם לצמוח

העצמת המנטורים

- לא כל המשתתפים בעלי אותה תחושת מסוגלות ואמונה בעצמם כמנטורים
- מנטורים שלא היו בטוחים בעצמם התקשו להוביל תהליכי ליווי בעצמם.
- תוכן המפגשים עסק בחיזוק תחושת המסוגלות של המנטורים, על ידי שיתוף חקרי מקרה ותמיכה הדדית של העמיתים, התבוננות עצמית ורפלקציה על תהליכים שהמשתתפים עוברים כמנטורים.

תובנות והמלצות

- להיות מודעים להיתכנות של שונות במידת המסוגלות ולהקדיש זמן לחיזוק ועידוד המשתתפים כמנטורים.

תיעוד תהליכי ההתפתחות של המנטורים ומקבלי הליווי

- תכנית המנטורינג מקדמת תהליכי צמיחה והתפתחות של המנטור ושל מקבלי הליווי - למידה חוץ כיתתית, תחושת מסוגלות, ביטחון עצמי
- **לתהליך הרפלקטיבי יש חשיבות גדולה** - תובנות על ההתפתחות ותהליכי הצמיחה במסגרת השיתוף במפגשים, בשיחות טלפון אישיות ומתוך מטלת סיכום

תובנות והמלצות

- תיעוד מפורט לאורך התוכנית – לאפשר למנחים להכיר לעומק את תהליכי ההתפתחות ולהיערך בהתאם במפגשי התוכנית; להגביר את המודעות והרפלקטיביות של המנטורים לתהליכים שעוברים
- למסד שיחות טלפוניות האישיות עם המנחה כחלק מובנה מהתוכנית
- הגשת מטלה פעמיים בשנה
- תיעוד רציף של מקבלי הליווי במחברת אישית
- הוספת שאלונים רפלקטיביים למקבלי הליווי

ניתוח מפגשי ההכשרה עלי ידי המנחות

- לאחר כל מפגש נערכה שיחה מסכמת רפלקטיבית של המפגש ע"י המנחות ונערך תכנון מקדים למפגש שלאחריו.
- **התייחסות לדברי המשתתפים על התהליכים שהם ומקבלי הליווי שלהם עוברים, לאתגרים, קשיים או הצלחות שחוו, למבנה ומהלך המפגש שהתקיים וכן התייחסות לרפלקציות ועבודות שהתקבלו ע"י המשתתפים.**

תובנות והמלצות

- לקיים תהליך של ניתוח מפגשים ודיון לגבי התפתחות המנטורים ומקבלי הליווי לאחר כל מפגש על מנת להבין את התהליכים שמתרחשים בהכשרה ולהתאים את המפגשים לצורך העולה מהשטח.

מנחי התכנית כמודלינג למנטורינג

- מנחי התוכנית הם מנטורים עבור המשתתפים, מודלינג לתהליכי הליווי שלהם
- לקשר עם המנחים יש חשיבות רבה ונדרשים מידה רבה של אמון, פתיחות ושיתוף
- המשתתפים העידו ש:
 - אווירה נעימה ונוחה במפגשים תרמה לנכונות שלהם לשתף, כולל רגשות אישיים וקשיים שחוו
 - השיחות האישיות תמכו בהם מאוד, בפרט בזכות גישה סלחנית, מתחשבת ולא תובענית
 - השיחות האישיות היו חשובות להם ותרמו לתובנות מעשיות בעבודה עם מקבלי הליווי

תובנות והמלצות

- בחירת מנחה שיש לו את הכישורים והיכולות לשמש כמודלינג למנטורינג
- למסד את השיחות האישיות כחלק מסל השעות של התכנית, לפחות 4 שיחות אישיות (של כחצי שעה לפחות) לכל משתתף

מקבלי הליווי

מי מקבל.ת הליווי המתאים לתכנית?

- מי שרוצה לקבל ליווי
- בעל.ת רצון לצאת מגבולות הכיתה
- אוהב.ת טבע, לשהות ולבלות בחוץ, בלי פחד מלכלוך
- מאמין.ה ששהייה במרחב הטבעי מיטיבה עם הילדים, מפתחת כישורים מגוונים ומאפשרת למידה חווייתית
- בעל.ת גמישות לשינויים ורצון לנסות ולהתנסות
- בעל.ת יכולת לנצל הזדמנויות מזדמנות שהשהייה בחוץ מזמנת.

"המנטי המתאים בעיני הוא אדם שפונה בעצמו ומעוניין לעשות שינוי. מישהי שיש לה תשוקה לחנך בטבע, לחוות וללמוד יחד עם הילדים ולראות בטבע שותף שלה בחינוך" (חוברת טיפים של משתתפי התוכנית)

מחויבות מקבלי הליווי לתהליך

- לא היתה מסגרת התחייבות של מקבלי הליווי לתוכנית
- לא היה קשר בין מקבלי הליווי למארגני התוכנית
- קושי לפעול מול מקבלי הליווי - תיאום פגישות, נכונות לצאת

תובנות והמלצות

הגדלת המחויבות ע"י

- מקבל הליווי ימלא טופס הרשמה, יכתוב על המוטיבציה שלו ויביע התחייבות לתנאי התכנית כתנאי מקדים
- יהיה קשר ישיר בין מקבלי הליווי למארגני התכנית
- במסגרת התוכנית יתקיימו מפגשים משותפים למקבלי הליווי והמנטורים
- לבחון גמול למקבלי הליווי באמצעות השתלמות מקבילה

קשר בין מנטור למקבל.ת הליווי

קושי בתיאום ומפגשים עם מקבל הליווי

תובנות והמלצות:

- הגברת מחויבות מקבלי הליווי (קשר עם התוכנית, גמול)
- מסגרת ברורה של מספר שעות ליווי ושיחות + תיאום מראש לוח זמנים למהלך השנה
- בין המפגשים שיחות טלפון/ווצאפ לפי הצורך
- על שני הצדדים לכבד /להתחייב לתהליך כבר בשיחת תיאום ציפיות
- לוודא את המניע של מקבל הליווי והמחויבות שלו טרם תחילת התהליך (טופס הרשמה)

טיפים לתהליך ליווי של אנשי חינוך בלמידה מחוץ לכיתה

תוצר משותף של בוגרות תכנית
"חונכות לחינוח" תשפ"ג-תשפ"ד.
מחנכות עמק זרעאל, בשיתוף רמת הנדיב

טיפים לתהליך ליווי של אנשי חינוך בלמידה מחוץ לכיתה

תוצר משותף של בוגרי
תכנית המנטורינג תשפ"ב-תשפ"ג, רמת הנדיב

תרומת התוכנית למנטורים

תרומת ההשתתפות בתכנית למנטורים

גורמים שתרמו למשתתפים:

- א. תרומת ליווי והנחייה של מנחי המפגשים
- ב. תרומת העמיתים במהלך המפגשים
- ג. תרומת תהליך הליווי והמפגש עם מקבל הליווי

היבטים שבהם נתרמו המשתתפים:

1. קבלת כלים ללמידה בחוץ
2. קבלת כלים והשראה לעבודה כמנחים בתהליך הליווי
3. **צמיחה אישית** - זהות מקצועית, תחושת שייכות, העצמה אישית ופיתוח בטחון עצמי ומסוגלות, קבלת השראה לעבודה כאנשי חינוך

תרומת ההשתתפות למנטורים - כלים ללמידה

בחוץ

המשחקים והפעילויות במהלך המפגשים
תרמו להעשרת סל הכלים שלהם, והם
ובעבודתם החוץ כיתתית

"הרגשתי שנתרמתי
מהתהליך לא פחות
מ(שם מקבלת
הליווי), למדתי ממנה
רעיונות רבים
להפעלת הילדים
ותכנים שונים"
(111252)

"הפעילויות
והרעיונות שהבאתן
למפגשים העשירו
אותי מאוד ונתנו לי
כלים קודם כל
ברמה האישית שלי
בגן שלי וכמובן גם
להעביר הלאה."
(211011)

תרומת ההשתתפות למנטורים - כלים והשראה

כמנחים

הכשרת המשתתפים כמנחים ומתן כלים לתהליכי הנחיה באמצעות:

- תוכן המפגשים - שיח בנושא תהליכי הליווי, דיון בחקרי מקרה, שיתוף ולמידת עמיתים
- מודלינג לתהליך הליווי - שיחות אישיות של המנחות עם המנטורים תרמו בזכות יצירת אווירה מאפשרת, הקשבה וייעוץ, גמישות

"שימור הגישה הגמישה לתוכנית הליווי, כך שתוכל להתאים לסוגים שונים של מורים ומצבים בהם הם נתונים, במיוחד בתקופות של חוסר וודאות כמו מלחמה" (211011)

"השיחות עם [שם המנחה] בטלפון וגם פנים מול פנים במהלך השנה, נתנו לי תובנות חשובות, למשל על מה להתמקד בשיחות עם המנטית, וגם באיזה אופן לתקשר עם המנטית. הרגשתי ש[שם המנחה] מצליחה למפות בשיחה מאד קצרה איתי, את הקשיים והבעיות ומכוונת אותי כך שאני בעצמי אציע את הכלים הנכונים להתמודדות" (111251).

"היה נעים לטעות, היה נעים לא להצליח, לא לדעת, זו היתה דוגמה נפלאה בעיני לאווירה הרצויה במפגשי חוץ עם התלמידים. חוסר שיפוטיות שמאפשר להעז, ואמונה ביכולת של כולנו לצמוח ולהתפתח הורגשו מאוד. באווירה כזו אפשרה הרגשת ביטחון" (111241).

תרומת ההשתתפות למנטורים - צמיחה אישית

תחושת העצמה אישית - ביטחון עצמי ומסוגלות וצמיחה אישית	צמיחה אישית בזכות תהליכי בירור ורפלקציה	תחושת שייכות לקהילה ייחודית	התפתחות זהות מקצועית
<p>"אני כמנטורית"- היה לי קושי גדול לראות את עצמי כמנטורית מדריכה. יש לי ידע עשיר ונרחב וגישה חינוכית מבוססת, אך גם קצת חוסר ביטחון. מה אני כבר יכולה לתת. במהלך השנתיים וככל שהקשר עם {שם מקבלת הליווי} התחזק, והיא הביעה מאד את הרצון שלה ללמוד ממני ולהתקדם, כך גדל ביטחוני העצמי שמה שאני מביאה הוא נכון ומתאים" (211131).</p>	<p>"התכנית תורמת לי כאשת חינוך, וגם כמנטורית. השיחות והעומקים שאנו מדייקים בפגישות ואני עם עצמי. מה חשוב ומה העיקר בהדרכה, איך אני מרגישה לפני, בזמן ואחרי הדרכה. הרפלקציה שאני עושה לעצמי בסוף כל שלב מאוד משמעותי, ובעיקר הכתיבה שלה כיומן" (111172).</p>	<p>"ברמה האישית אני רואה את הקבוצה הזו כקבוצה ייחודית, של אנשים בעלי ידע ברמה גבוהה והייתי שמחה להיתרם מהם יותר כשותפים למסע גם ברמת הליווי אך יותר ברמת הידע והניסיון האישי שיש לכל אחד מהם בשטח" (111261).</p>	<p>"ההשתלמות הייתה משמעותית עבורי והדהדה בחיי המקצועיים כגננת ולא רק כמדריכה" (111241).</p>

גישת המשתתפים ביחס לתפקידם בתהליך הליווי - מודלינג או מנטורינג

סה"כ	התחילו את הליווי בגישת המנטורינג	התחילו את הליווי בגישת המודלינג ועברו לגישת המנטורינג	התחילו את הליווי בגישת המודלינג ועדיין בדרך לגישת המנטורינג	התחילו את הליווי בגישת המודלינג ולא שינו את גישתם	
14	8	-	4	2	רמת הנדיב
15	4	7	1	3	עמק יזרעאל
	12	7	5	5	סה"כ

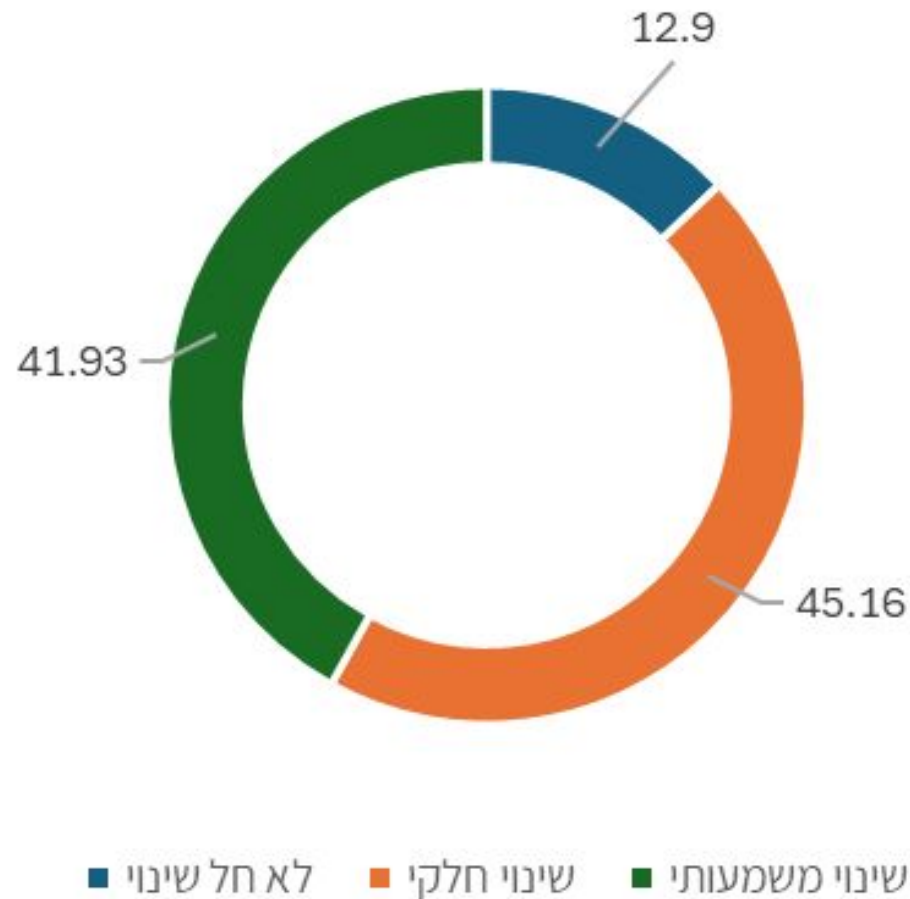
"ובמפגש האחרון נפל לי האסימון והבנתי שאני בתהליך שהוא מתמשך ושחלק ניכר מההשתלמות שלנו זה להקשיב לאחרים וללמוד מהם. למדתי שכדאי לבדוק מתי כדאי להיות ה"מודלינג" ומתי לתת למנטי להוביל ואני רק הצופה מהצד. לרוב אני דוגלת בשיטת המודלינג...אני הבנתי שליווי טוב הוא לא "עכשיו תעשי כך וכך" אלא: לקחת צד אחורה, להקשיב יותר למנטי, להבין למה היא מתחברת ולמה פחות. הבנתי שיש לי הרבה מה לתת ולתרום." (211021).

תרומת התוכנית למקבלי הליווי

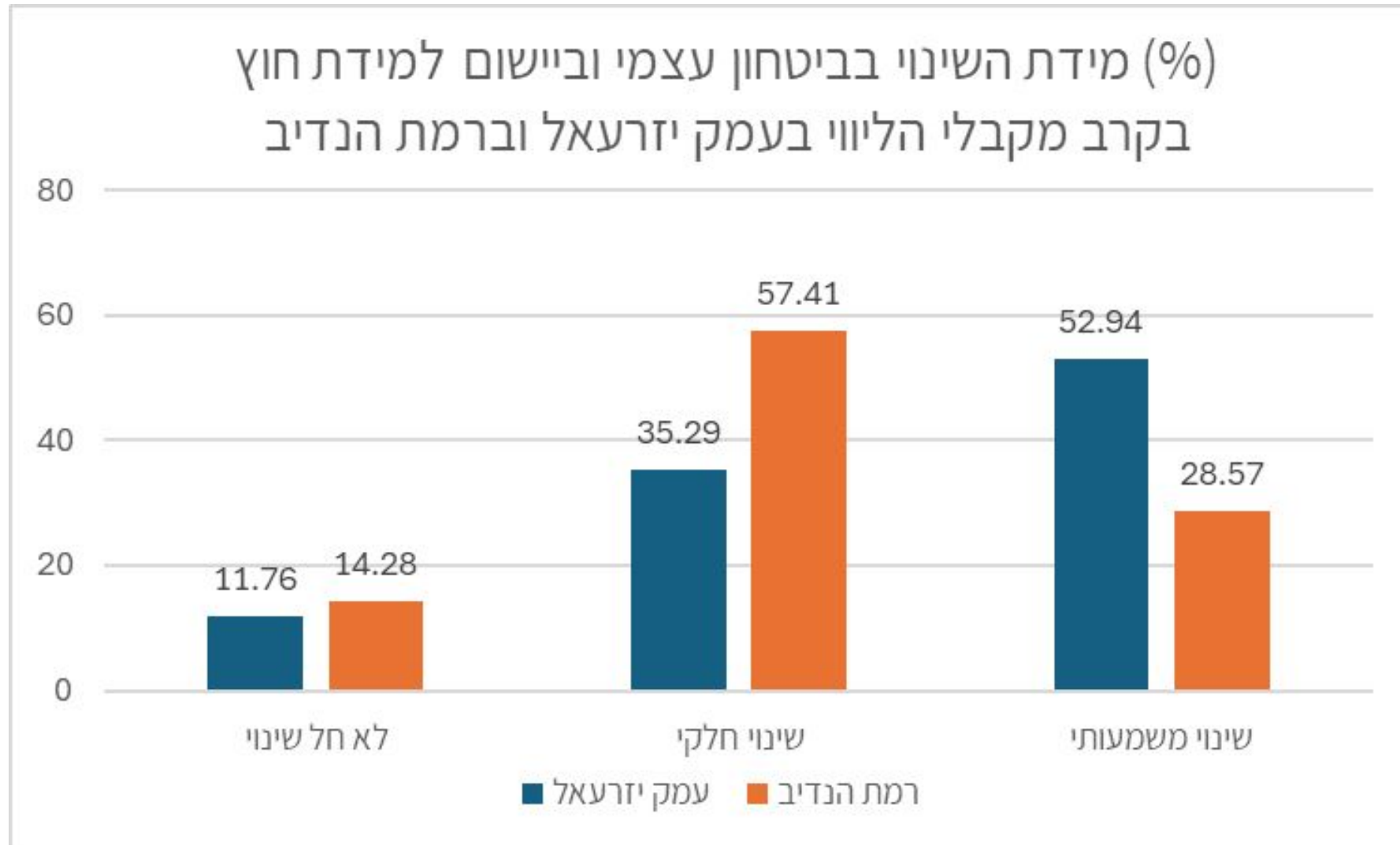
שינוי בעמדות, בבטחון ובהרגלי יציאה החוצה בקרב מקבלי הליווי

מידת השינוי בבטחון עצמי וביישום למידת חוץ בקרב 31 מקבלי ליווי (%)

"שם מקבלת הליווי, מורה ותיקה מאוד, מנוסה ומוערכת בבית ספרנו זה שנים רבות. היא לא הייתה "טיפוס של יער" ... וכשבאתי עם הרעיון לפני מספר שנים זה עורר בה התנגדות... הייתה סקפטית בנוגע ליכולת ההתחברות שלה לכל הרעיון של יציאה ליער. ואני שמחה לספר שלאחר תקופה קצרה היא {הפכה לחסידת ימי היער. עברה לג'ינס ונעלי ספורט ויוצאת באנרגיות טובות ומעבירה אותן לצוות השכבה ולתלמידים ביער" (211121 על מקבלת הליווי 22130).

שינוי בעמדות, בבטחון ובהרגלי יציאה החוצה בקרב מקבלי הליווי

"המנטית שלי עברה שינוי. אני חושבת שהיא הרבה יותר בטוחה בעצמה לצאת, לחוות עם ילדי הגן שלחה ואף בשיתוף עם הגן הסמוך. אני חושבת שעזרתי לה להרגיש ביטחון באינטואיציה ובידע שלה, בעיקר להתחיל" (11171 על מקבלת הליווי שלה)

תרומת תהליך הליווי - עדות מקבלי הליווי

<p>קבלת ביטחון ביציאה החוצה ואמונה במסוגלות האישית שלהם ביציאה</p>	<p>קבלת כלים וידע להתנהלות בחוץ כגון משחקים, שירים, הבערת אש, מלאכות..</p>
<p>"בהתחלה היו חששות, אבל החלטתי ללכת על זה. התנסיתי והבנתי, שאפשר ללמוד בצורה אחרת. עם קצת אומץ והרבה רצון ופתיחות, יצאתי מאזור הנוחות. עזבנו את ארבעת הקירות וגילינו שבחוץ, בטבע, היצירתיות מתפרצת, ניתן ללמוד בדרך אחרת, ללא ספרים ומחברות. ... היום אני מאמינה וידעת שאפשר גם אחרת וחשוב לתת ללמידה בחוץ מקום של כבוד בבתי הספר" (22130 מקבלת ליווי של 211121).</p>	<p>"כן, בטח, קבלתי כלים, את הלמידה החוץ כיתתית עד השנה ראיתי בכך שלוקחים חומרי לימוד לשטח (חוב' מתמטיקה). הפעם קבלתי כלים איך יוצרים למידה וחקירה לא מחומרי לימוד שיש בכיתה. מסיפורים/אגדות/נושאי לימוד שהופכים לשיתוף פעולה בטבע...." (121363 מקבלת ליווי של 11124).</p>
<p>"כן הידע והיצירתיות של {שם המנטורית} נתנה לי הקנו לי יותר ביטחון ופתחו לי את הראש" (121342 מקבלת ליווי של 11127).</p>	<p>"היו לי שנתיים מדהימות, זו הייתה מתנה לי ולכיתה., קיבלתי כלים רבים, מקווה שאצליח ליישם ללא ליווי" (121333 מקבלת ליווי של 11121).</p>

גורמים שתורמו להצלחה בקרב מקבלי הליווי

- זיקה וחיבור של מקבלי הליווי לטבע ומוטיבציה לצאת החוצה בעזרת התוכנית
- התמדה ומחויבות של המנטורים ושל מקבלי הליווי לתהליך.
- קשר אישי שנוצר בין המנטור למקבל. ת הליווי
- רלוונטיות והתאמה בין המנטורים למקבלי הליווי. תאמה שאפשרה
- הבנה עמוקה של הצרכים והאתגרים
- סביבה מעטפת

"ההדדיות בתהליך הלימוד המשותף של שתינו יצרה שיח פורה מתוך אמון רב, אשר איפשר לשוחח גם על הדברים הפחות נעימים, על הקשיים והאתגרים. הרגשתי שעצם זה שגם אני גננת יער של אותם גילאים ובאותה עיר, ומתמודדת עם קשיים דומים לקשיים של אמונה, גורמת לליווי שלי להיות רלוונטי ונכון בשבילה, מעודד, ו"בגובה העיניים", ולא כמישהי מבחוץ שבאה להשיא עצות" (111251).

גורמים שאתגרו את הצלחת השינוי בקרב מקבלי הליווי:

- המנטורים או מקבלי הליווי השתתפו בתוכנית רק שנה
- חוסר תיאום ציפיות
- קרבה בין המנטור למקבל הליווי
- חוסר תקשורת בין המנטורים למקבלי הליווי
- כשהמנטור או מקבלי הליווי היו חדשים במערכת שלהם

"התחלתי תהליך עם גננת מקסימה שהיא גם חברה טובה. אבל היא כנראה הייתה פחות פנויה לתהליך וגם אני חושבת שראתה בהגעתי כהגעה של "מפעילה" לגן. היה פער גדול בין איך שאני רואה את הדבר לבין איך היא ראתה אותו, ומתוך זה התחושות שלי לגבי הליווי שלי היו לא טובות" (211151).

"מצד אחד אני מרגישה שהיחסים האישיים שלי עם {שם מקבלת הליווי} בתור קולגות במהלך כל השנה, יוצרים קשר מעט אחר בתוך תוכנית המנטורים. אני קולגה של {שם מקבלת הליווי}, אנחנו עובדות יחד ושותפות כמקבילות לאותם תהליכים של שכבת ג' בבית הספר. ומצד שני בהיבט של היער "חינוך חוץ" אני מהווה "חונכת" שלה, ואפילו אפשר לומר פושרית ונודניקית בהקשר הזה" (211091)..

השפעת המלחמה על תהליך הליווי

התכנית התחילה באיחור של חודשיים
המנטורים עצמם נמנעו בתחילת המלחמה לצאת החוצה
התהליך של מקבלי הליווי היה שונה וכלל בתוכו גם התמודדות עם החשש עקב
המלחמה. ההגבלות שאילצו למצוא אתרים מתאימים שסמוכים לגן ולמרחב מוגן.

"השנה הייתה מורכבת לאור המלחמה, גם
כי היה פחד לקחת אחריות ולצאת במצב
הזה. תחילת המלחמה הייתה מאוד
מפחידה, ההנחיות השתנו כל הזמן ואני
הרגשתי בגן שלי הכי בטוח להישאר קרוב
לגן. לעומת 22132 שמאוד מהר חזרה
לצאת. מה גם שמצב הרוח היה מאוד ירוד
ולקח לי זמן עד שהרגשתי שאני מלאת
אנרגיה ועשייה והגעתי עם 22132 לשטח"
(211051)

"המצב בארץ השפיע על תהליך הליווי בעיקר בפחד לצאת
ולהתרחק מהגן. הכל היה מאד כאוטי והיתה הרבה אי ודאות.
במצבים כאלה רוצים לעבור את היום בשלום. כולם עמוסים ואין
פניות להתנסויות חדשות. קשה להכניס שגרה לא מוכרת. מצד שני
היציאה לטבע מגבירה את תחושת הרווחה, גם לילדים וגם לצוות
ושווה את הטרחה והיציאה מאיזור הנוחות. אני שמחה שהכרותי עם
הסביבה של הקיבוץ אפשרה מציאת שטח שיענה על הצורך של
הגננת בביטחון וקרבה למרחב מוגן וגם ייתן תחושה של יער, של
ניתוק ושהיה בטבע. אני חושבת שאם המצב בארץ היה שונה היה
יותר קל להניע את התהליך" (211141).

מגבלות המחקר ותרומתו

מגבלות המחקר

- מספר מצומצם של משתתפים בשתי קבוצות מאוד ספציפיות
- מלחמת חרבות ברזל - מספר המשתתפים, הגבלת היכולת לצאת החוצה

תרומת המחקר

- העצמת המנטורים כמחנכי חוץ
- תרומה להרחבת הלמידה החוץ-כיתתית בקרב אנשי חינוך נוספים
- פיתוח מודל שמהווה פתרון בר-קיימא ברמה המערכתית - הכשרת מנטורים מתוך מערכת החינוך, שימוש בגמול כ"תשלום" עבור שירותי המנטורינג
- תרומה לשימור כוח האדם והידע בתוך המערכת

תודה על ההקשבה

